

BABEL

JHUMPA LAHIRI

Distanța
dintre
noi

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză de
ADRIANA VOICU

NEMIRA

*lascia ch'io torni al mio paese sepolto nell'erba
come in un mare caldo e pesante.¹*
GIORGIO BASSANI, *Saluto a Roma*

---

¹ „Lasă-mă să mă întorc în ținutul meu îngropat în iarbă ca într-o mare caldă și grea“ – în it. în orig. (n. tr.).

1

La est de Tolly Club, dincolo de locul unde se bifurcă Șoseaua Deshapran Sashmal, e o mică moschee. De acolo drumul cotește către o enclavă liniștită. Un labirint de ulițe înguste și locuințe modeste ale celor din clasa de mijloc.

Odinioară această enclavă cuprindea două iazuri lunguiete, aflate unul lângă altul. În spatele lor era un câmp mlăștinos, care se întindea pe câteva pogoane.

După muson, apa din iazuri creștea atât de mult, că digul dintre ele nici nu se mai vedea. Mlaștina se umplea și ea de la ploaie și apa adâncă de mai mult de un metru băltea acolo o bună parte din an.

Câmpul inundat se acoperea cu un covor gros de zambile de apă. Ierburile plutitoare creșteau agresiv. Frunzele lor făceau suprafața să pară solidă. Verdele contrasta cu albastrul cerului.

La periferie se înălțau ici-colo colibe umile. Săracii se băgau în apă și adunau orice era bun de mâncat. Toamna

soseau egretele, cu penele lor albe murdărite de funinginea orașului, pândind nemișcate în așteptarea prăzii.

Clima umedă din Calcutta îngreuna evaporarea. Dar în cele din urmă soarele seca bălțile formate după inundații, scoțând iar la iveală pământul jilav.

Subhash și Udayan străbătuseră de nenumărate ori mlaștina. Pe acolo scurtau drumul către un teren de la marginea cartierului, unde se duceau să joace fotbal. Ocolind băltoacele, călcând pe rogojinile de frunze de zambilă rămase acum pe uscat. Respirând aerul jilav.

Unele viețuitoare depuneau ouă care puteau rezista în anotimpul secetos. Altele supraviețuiau îngropându-se în noi, prefăcându-se moarte, așteptând întoarcerea ploilor.

2

În Tolly Club nu puseseră piciorul niciodată. Ca majoritatea localnicilor, trecuseră de sute de ori pe lângă poarta din lemn și pe lângă zidurile lui din cărămidă.

Până pe la mijlocul anilor '40, tatăl lor obișnuia să privească de dincolo de zid la caii de curse care se întreceau pe pistă. Se uita din stradă, stând printre pariuri și ceilalți spectatori care nu-și permiteau să cumpere bilete de intrare sau să pătrundă în incinta clubului. Dar după Al Doilea Război Mondial, cam în vremea când se născuseră Subhash și Udayan, zidul a fost înălțat mai mult, astfel încât publicul nu mai putea vedea înăuntru.

Bismillah, un vecin, era băiat de mingi la club. Era un musulman rămas în Tollygunge după Separare. Pentru câțiva bănuți le vindea mingi de golf pierdute sau abandonate pe teren. Câte una era plesnită, ca o tăietură în piele, lăsând la vedere miezul de cauciuc roz. La început loveau bilele alveolate încoace și încolo cu niște bețe. Apoi Bismillah

le-a vândut și o crosă putter, cu capul ușor îndoit. Un jucător enervat o strâmbase lovind cu ea într-un copac.

Bismillah le-a arătat cum să se aplece în față, unde să țină mâinile. Stabilind fără mare strictețe scopul jocului, săpau găuri în pământ și încercau să înduplece mingile să intre în ele. Deși era nevoie de un alt tip de crosă pentru a trimite mingea la distanțe mai mari, ei foloseau tot putter-ul. Dar golful nu se compara cu fotbalul sau cu crichetul. Nu era un sport unde frații puteau să improvizeze după bunul plac. În țărâna terenului de joc, Bismillah a scrijelit o hartă a Tolly Club. Le-a spus că în imediata vecinătate a clubului propriu-zis se aflau un bazin de înot, grajduri, un teren de tenis. Restaurante unde ceaiul se turna din vase de argint, săli speciale pentru biliard și bridge. Muzică răsunând din gramofone. Barmani în haine albe, care pregăteau băuturi numite doamnă roz și gin fizz.

Conducerea clubului ridicase de curând noi ziduri de împrejmuire, pentru a ține intrușii la distanță. Dar Bismillah le-a spus că erau încă porțiuni de gard de sârmă pe unde se putea intra, undeva pe latura de vest. Au așteptat până aproape de asfințit, când jucătorii de golf plecau de pe teren ca să scape de țânțari și se retrăgeau în club să-și bea cocktailurile. Au ținut secret planul, fără să pomenească de el în fața băieților din vecini. Au mers până la moscheea din colț, ale cărei minarete zugrăvite în roșu și alb contrastau cu clădirile dimprejur. Au luat-o apoi pe strada principală, ducând cu ei crosa și două bidoane goale de gaz lampant.

Au mers până la celălalt capăt al Tehnicians' Studio. Au apucat-o înspre câmpurile de orez pe unde curgea

odată Adi Ganga și unde britanicii ieșeau cu ambarcațiunile cu pânze spre deltă. Acum râul nu mai curgea. Pe maluri se înșirau așezările hindușilor care se refugiaseră din Dhaka, din Rajshahi, din Chittagong. O populație strămutată, pe care Calcutta o primise, dar de care nu-i păsa. De la Separare, care avusese loc în urmă cu un deceniu, ocupaseră zone întregi din Tollygunge, așa cum ploile aduse de muson acopereau mlaștina.

Unii dintre cei care lucrau la stat primiseră case prin programul de schimb. Dar cei mai mulți erau fugari care soseau în valuri, deposedați de pământurile strămoșești. Un șuvoi iute, apoi un adevărat potop. Subhash și Udayan își aduceau aminte de ei. O procesiune sumbră, o turmă de oameni. Duceau mai multe boccele pe cap, iar pruncii erau legați la pieptul părinților.

Își făceau adăposturi din pânză sau din stuf, pereți împlețiți din bambus. Trăiau fără instalații sanitare, fără curent electric. În cocioabe lângă grămezi de gunoi, în orice spațiu disponibil.

Din cauza lor ajunsese acum Adi Ganga, pe malurile căruia se afla Tolly Club, un canal de scurgere din sud-vestul Calcuttei. Din cauza lor clubul avea acum mai multe ziduri împrejmuitoare.

Subhash și Udayan n-au găsit gardul de sârmă. S-au oprit într-un loc unde zidul era destul de scund ca să-l poată sări. Purtau pantaloni scurți. În buzunarele aveau îndesate mingi de golf. Bismillah spunea că vor mai găsi o mulțime în incinta clubului, unde mingile erau presărate pe jos ca păstăile ce cădeau din tamarini.

Udayan a aruncat crosa peste zid. Apoi unul din bidoa-nele de gaz. Cățărându-se pe bidonul rămas, Subhash putea să-și ia destul avânt ca să treacă dincolo. Dar Udayan era pe atunci cu câțiva centimetri mai mărunț.

Ține mâinile scară, a spus Udayan.

Subhash și-a împreunat mâinile cu degetele împletite. A simțit greutatea piciorului fratelui său, talpa tocită a sandalei, apoi tot corpul, care pentru o clipă aproape că l-a doborât. Dar Udayan s-a săltat repede. A încălecat zidul.

Vrei să stau de pază pe partea asta cât explorezi locul? l-a întrebat Subhash.

Și ce farmec ar mai avea?

Ce vezi?

Vino să vezi și tu.

Subhash a împins bidonul de gaz mai aproape de zid. A pus piciorul pe el, simțind cum cutia goală pe dinăuntru se clatină sub el.

Hai, Subhash.

Udayan a prins din nou curaj și s-a lăsat să alunece de partea cealaltă a zidului, până când nu i s-au mai văzut decât vârful degetelor. Apoi și-a dat drumul și a căzut. Subhash îl auzea respirând greu din pricina efortului.

Ai pățit ceva?

Da' de unde! Acum hai și tu.

Subhash s-a agățat cu mâinile de zid, îmbrățișându-l, julindu-și genunchii. Ca de obicei, nu era sigur dacă îi era ciudă mai degrabă pe îndrăzneala lui Udayan sau pe propria lui lipsă de curaj. Subhash avea treisprezece ani, era mai mare cu cincisprezece luni. Dar, fără Udayan, parcă

nu se simțea el însuși. De la cele mai îndepărtate amintiri, fratele lui era prezent tot timpul.

Deodată parcă nici nu mai erau în Tollygunge. Auzeau mai departe traficul din stradă, dar nu-l mai vedeau. Erau înconjurați de copaci-ghiulea, de eucalipti, tufe de callistemon și plumeria.

Subhash nu mai văzuse niciodată iarbă ca aceea, uniformă ca un covor desfășurat pe contururile povârnite ale pământului. Ondulându-se ca dunele în deșert sau ca suprafața încrețită a mării. În zonele din apropierea găurilor iarba era tunsă atât de mărunț, că parcă era mușchi atunci când o atingeai. Mai jos terenul era neted ca o țeastă și iarba de pe el părea mai deschisă la culoare.

Nu mai văzuse atâtea egrete adunate laolaltă și care își luau zborul atunci când se apropia prea mult de ele. Copacii aruncau pe teren umbrele după-amiezii. Vedeau crengile groase și lustruite desfăcându-se când privea în sus spre ele, ca părțile interzise ale unui trup de femeie.

Pe amândoi îi amețea emoția prezenței lor frauduloase în locul acela și teama de a fi prinși. Dar nu i-au zărit nici pe paznicii care patrolau pe jos sau călare, nici pe îngrijitorii terenurilor. N-a venit nimeni să-i ia la goană. Au început să se relaxeze, descoperind apoi niște steaguri plantate de-a lungul traseului de golf. Fiecare gaură era ca un buric în pământ, prevăzută cu o cupă, indicând unde trebuia să intre mingile. Ici-colo erau intercalate mici gropi de nisip. În zona de joc erau și ochiuri de apă de forme ciudate, ca niște picături văzute la microscop.

Rămâneau tot timpul departe de intrarea principală, fără să se aventureze spre clădirea clubului, unde cuplurile

străine se plimbau braț la braț sau stăteau pe scaune de trestie, sub copaci. Din când în când, le spusese Bismillah, câte o familie britanică rămasă în India sărbătorea acolo ziua de naștere a copilului, cu înghețată și plimbări pe ponei, cu un tort în care ardeau lumânări. Deși Nehru era prim-ministru, în salonul principal trona portretul noii regine a Angliei, Elisabeta a II-a.

În colțul lor nebăgat în seamă, în compania unui bivol de apă care se rătăcise pe acolo, Udayan a executat o lovitură puternică. Ridicându-și brațele deasupra capului, pozând și fluturând crosa ca pe o sabie. A stricat gazonul impecabil, a pierdut câteva mingi într-unul dintre ochiurile de apă. Au căutat altele în locul lor prin iarba înaltă din jurul zonei de joc. Subhash ținea de pază, încordându-se să audă orice zgomot de copite apropiindu-se pe potecile late de pământ roșu. Auzea tocănitul unei ciocănituri. Sunete slabe venind din altă parte a terenului, unde cineva secera cu mâna un petic de iarbă. Mai mulți șacali stăteau drepti în iarbă, în mici grupuri, sprijiniți pe picioarele din spate, cu blana lor roșcată, înspicată cu cenușiu. Pe măsură ce lumina scădea, câțiva dintre ei au început să caute hrană, siluetele lor slabe mișcându-se cu pași mărunți, în linie dreaptă. Urletele lor isterice, care răsunau în tot parcul, le-au amintit celor doi frați că se făcuse târziu și era vremea să plece acasă.

Au lăsat acolo cele două bidoane de gaz, pe cel de afară anume pentru a marca locul. Pe cel rămas în incinta clubului au avut grijă să-l ascundă în spatele unor arbuști.

La următoarele vizite Subhash a adunat pene și migdale sălbatice. A văzut vulturi scâldându-se în ochiuri de apă, fâlfâind din aripi ca să se usuce. O dată a găsit un ou care

căzuse, intact, dintr-un cuib de silvie. L-a dus cu grijă acasă și l-a așezat într-un vas de teracotă, luat de la un magazin de dulciuri, acoperindu-l cu nuielușe. Văzând că nu eclozează, l-a îngropat în grădina din spatele casei, la poalele unui copac de mango.

Apoi, într-o seară, aruncând peste gard crosa din curtea interioară și cățărându-se pe zid, au observat că lipsea bidonul de gaz de pe cealaltă parte.

L-a luat cineva, a spus Udayan.

A început să caute. Lumina era prea slabă.

Asta căutați, băieți?

Era un polițist apărut de nicăieri. Patrula zona din jurul clubului.

Îi deslușeau înălțimea, uniforma. Ținea în mână bidonul.

A făcut câțiva pași spre ei. Zărind crosa care zăcea pe jos, a ridicat-o, examinând-o. A pus jos bidonul și a aprins o lanternă, îndreptând lumina pe rând asupra feței fiecăruia, apoi în jos de-a lungul corpului.

Sunteți frați?

Subhash a dat din cap că da.

Ce aveți în buzunare?

Au scos mingile de golf și i le-au predat. L-au privit îndesându-le în buzunare. A lăsat afară una, pe care a început s-o arunce în aer și s-o prindă în mână.

Cum ați făcut voi rost de astea?

Au tăcut.

V-a invitat cineva astăzi să jucați golf la club?

Au clătinat din cap.

Nu e nevoie să vă spun eu că nu aveți acces pe terenurile astea, a spus polițistul. L-a împuns ușor pe Subhash cu crosa în braț.

Azi e prima oară când veniți?

Nu.

A fost ideea ta? Nu ești destul de mare să judeci?

Eu am fost cu ideea, a spus Udayan.

Ai un frate loial, i s-a adresat polițistul lui Subhash. Care vrea să te apere. Gata să ia vina asupra lui. De data asta vă fac o favoare, a continuat el. N-am să informez clubul. Numai dacă nu aveți de gând să încercați iar.

Nu mai venim altă dată, a zis Subhash.

Foarte bine. Să vă însoțesc până acasă la părinți sau mai bine încheiem aici discuția?

Aici.

Atunci, întoarce-te. Numai tu.

Subhash s-a întors cu fața la zid.

Mai fă un pas.

A simțit tija de oțel izbindu-l peste coapse, apoi pe dosul pulpelor. Forța celei de-a doua lovituri, deși îl fulgerase doar o clipă, l-a azvârlit la pământ, pe brânci. Aveau să treacă zile bune până să dispară vărgile.

Părinții lor nu-i bătuseră niciodată. N-a simțit nimic la început, doar o amorțeală. Apoi senzația că cineva i-a aruncat dintr-o cratiță apă clocotită pe piele.

Oprește-te, a strigat Udayan la polițist.

S-a ghemuit lângă Subhash, aruncând un braț peste umerii lui, încercând să-l apere.

Aflați acum alături, înghesuiți unul în altul, au mai prins curaj. Stăteau cu capetele plecate, cu ochii închiși.

Subhash încă se clătina de durere. Dar nu s-a mai întâmplat nimic. Au auzit crosa zburând peste gard și aterizând pentru ultima oară în parcul clubului. Apoi pe polițist, care, nemaivând treabă cu ei, s-a îndepărtat.